Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра цивільно-правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

_____ Віталій СЕРЬОГІН

«31» серпня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЮРИДИЧНА ТЕХНІКА

рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

галузь знань - 08 Право

спеціальність - 081 Право

освітня програма - Право

вид дисципліни - за вибором

факультет - юридичний

2026 / 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою юридичного факультету

31 серпня 2026 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:
Воронов Кирило Маркович, к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету

Протокол від 28 серпня 2026 року, № 1

Завідувач кафедри
цивільно-правових дисциплін _____ Олена УСТИМЕНКО

Програму погоджено с гарантом освітньо-професійної програми «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

_____ Наталія ГРИШИНА

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від 31 серпня 2026 року, № 1

Голова науково-методичної комісії
юридичного факультету _____ Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Юридична техніка» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 Право.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є підготовка фахівців, які мають високу правосвідомість та правову культуру, володіють необхідними в їхній професійній діяльності знаннями і практичними навичками для вирішення конкретних завдань; здібних самостійно орієнтуватись у сучасних правовідносинах, приймати виважені та обґрунтовані рішення в рамках своєї професійної компетенції.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є визначення та аналіз правових проблем, формування та обґрунтування правових позицій та застосування отриманих знань у практичних ситуаціях.

1.3. Кількість кредитів – 5 кредитів.

1.4. Загальна кількість годин – 150 годин.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
7-й	7-й
Лекції	
32 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
86 год.	138 год.
Індивідуальні заняття	
10 год.	10 год.

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК 8. Здатність бути критичним і самокритичним

СК 7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право

СК 8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини

СК 15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування

СК18. Здатність застосовувати теоретичні знання у сфері права, бізнесу, інформаційних

технології та інновацій у практичній діяльності правника.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна:

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел

ПРН 10. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію

ПРН 17. Працювати у команді, забезпечуючи виконання завдань команди

ПРН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

ПРН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

ПРН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки

ПРН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

ПРН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

1.8. Пререквізити: Теорія права та держави. Цивільне право (загальна частина). Цивільне право (особлива частина). Господарське право.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Юридична техніка як сфера наукових знань і навчальна дисципліна.

Доктринальні основи юридичної техніки; понятєво-категорійний апарат; місце юридичної техніки в системі юридичного знання; методологія юридичної техніки; загальні правила юридичної техніки.

Тема 2. Поняття, види та значення юридичної техніки.

Наукові підходи до визначення поняття «юридична техніка» й ознаки юридичної техніки; види юридичної техніки; співвідношення понять «юридична техніка», «законодавча техніка», «законодавча технологія»; засоби та способи юридичної техніки).

Тема 3. Юридична термінологія.

Поняття юридичного терміну та термінології; вимоги до юридичних термінів і правила їх використання; правила формулювання юридичних термінів; правова дефініція.

Тема 4. Юридичне письмо.

Понятєво-категорійний апарат юридичного письма; види юридичного письма; стиль юридичного письма; тональність юридичного письма.

Тема 5. Юридичні конструкції.

Доктринальне осмислення юридичної конструкції; визначення поняття юридичної конструкції; види та функції юридичних конструкцій.

Тема 6. Юридичні презумпції: поняття, види та значення.

Основні підходи до поняття юридичної презумпції; поняття та ознаки юридичної презумпції; співвідношення юридичних презумпцій з іншими правовими припущеннями; класифікація юридичних презумпцій; значення юридичних презумпцій.

Тема 7. Юридичні фікції.

Поняття юридичної фікції; порівняння юридичної фікції з презумпцією; класифікація юридичних фікцій; значення юридичних фікцій.

Тема 8. Юридичні аксіоми та преюдиції.

Поняття юридичної аксіоми; ознаки юридичних аксіом; класифікація юридичних аксіом; поняття юридичної преюдиції.

Тема 9. Юридичні символи.

Поняття і значення юридичних символів; функції юридичних символів; співвідношення юридичних символів з іншими категоріями; класифікація юридичних символів.

Тема 10. Правові застереження.

Поняття правового застереження; застереження міжнародних нормативно-правових актів; правові застереження та Конституція України.

Тема 11. Техніка правотворчості.

Поняття й ознаки правотворчості. Співвідношення правової техніки й правової технології; поняття законодавчої техніки. Співвідношення законодавчої техніки й законодавчої технології; правотворчий процес і вимоги до правових актів; правотворчі помилки.

Тема 12. Правореалізаційна і правозастосовна техніка.

Поняття та суть реалізації права; види й форми правореалізації; правозастосування як особлива форма реалізації норм права; види правозастосування; процес застосування норм права, його основні стадії; техніка ведення договірної роботи; судова діяльність як різновид правозастосування.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма навчання						заочна форма навчання					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср.		л	п	лаб	інд	ср.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Юридична техніка як сфера наукових знань і навчальна дисципліна.	10	2	2			6	10					10
Тема 2. Поняття, види та значення юридичної техніки.	10	2	2			6	13	2	2			10
Тема 3. Юридична термінологія.	12	2	2			8	12					12
Тема 4. Юридичне письмо.	10	2	2			6	12					12
Тема 5. Юридичні конструкції.	10	2	2			6	12					12
Тема 6. Юридичні презумпції: поняття, види та значення.	16	4	4			8	14	2				12
Тема 7. Юридичні фікції.	10	2	2			6	12					12
Тема 8. Юридичні аксіоми та преюдиції.	16	4	4			8	12					12
Тема 9. Юридичні символи.	10	2	2			6	12					12
Тема 10. Правові застереження.	18	4	4			10	12					12
Тема 11. Техніка правотворчості.	18	4	4			10	13	2	2			10
Тема 12. Правореалізаційна і правозастосовна техніка.	10	2	2			6	14	2				12
Усього годин	**150**	**32**	**32**		**10**	**86**	**150**	**8**	**4**		**10**	**138**

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1.	Юридична техніка як сфера наукових знань і навчальна дисципліна.	2	-
2.	Поняття, види та значення юридичної техніки.	2	2
3.	Юридична термінологія.	2	
4.	Юридичне письмо.	2	
5.	Юридичні конструкції.	2	
6.	Юридичні презумпції: поняття, види та значення.	4	
7.	Юридичні фікції.	2	
8.	Юридичні аксіоми та преюдиції.	4	
9.	Юридичні символи.	2	
10.	Правові застереження.	4	
11.	Техніка правотворчості.	4	2
12.	Правореалізаційна і правозастосовна техніка.	2	
	Разом	**32**	**4**

5. Завдання для самостійної роботи

№	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	Кількість годин
1.	Тема: Юридична техніка як сфера наукових знань і навчальна дисципліна. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести.	6	10
2.	Тема: Поняття, види та значення юридичної техніки. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести.	6	10
3.	Тема: Юридична термінологія. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести.	8	12
4.	Тема: Юридичне письмо. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести.	6	12
5.	Тема: Юридичні конструкції. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести.	6	12
6.	Тема: Юридичні презумпції: поняття, види та значення. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести.	8	12
7.	Тема: Юридичні фікції. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести.	6	12
8.	Тема: Юридичні аксіоми та преюдиції. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести.	8	12
9.	Тема: Юридичні символи. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести.	6	12

10.	Тема: Правові застереження. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести.	10	12
11.	Тема: Техніка правотворчості. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести.	10	10
12.	Тема: Правореалізаційна і правозастосовна техніка. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести.	6	12
	Всього	**86**	**138**

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальним завданням з дисципліни є реферат**,** який повинен мати наступну структуру:

– план;
– вступ;
– виклад основного змісту теми;
– висновки;
– список використаної літератури.

Виклад основних питань завершується короткими висновками, де узагальнюються найважливіші положення, розглянуті в рефераті.

Реферат повинен бути написаний грамотно, без помилок, повторів, скорочень.

Важливе значення має правильне оформлення реферату. На титульному аркуші необхідно вказати назву вищого навчального закладу, факультету, реферату, групу, своє прізвище та ініціали. На наступному аркуші наводиться план реферату із наведенням сторінок відповідних розділів.

Зазначені у тексті цитати повинні відповідати посиланням на джерела, з яких вони наведені та оформлені таким чином: [1, с. 25], де перша цифра – номер джерела за списком використаної літератури, а друга вказує на номер сторінки. Текст реферату повинен бути набраний на комп'ютері з одного боку аркушу формату А4, шрифт Times New Roman, розмір 14, поля: верхнє та нижнє – 20 мм, ліве – 30 мм, праве – 10 мм, 1,5 інтервал. Кожний розділ роботи розпочинається з нової сторінки. Сторінки повинні бути пронумеровані у правому верхньому куті. Обсяг реферату 10-15 сторінок.

У кінці реферату наводиться список використаної літератури (5-8 джерел), розташованої в алфавітному порядку за прізвищем автора, з наведенням назви праці (статті), видавництва, року видання та загальної кількості сторінок по кожному літературному джерелу. Тему реферату студент обирає самостійно.

Теми рефератів

1. Юридична техніка як галузь наукових знань і навчальна дисципліна.
2. Поняття і сутність правотворчості.
3. Законодавча техніка.
4. Правила формування змісту нормативно-правового акта.
5. Структурні та формальні (реквізитні) правила.
6. Мова нормативно-правового акта.
7. Юридична термінологія.
8. Юридичні конструкції.
9. Юридичні презумпції.
10. Юридичні фікції, аксіоми та преюдиції.
11. Юридичні символи та застереження.
12. Техніка опублікування нормативно-правових актів.
13. Техніка систематизації нормативно-правових актів.

14. Правореалізаційна і правозастосовна техніка.
15. Техніка тлумачення норм права.
16. Правотворчі та правозастосовні помилки.

7. Методи навчання

Методи навчання – це впорядковані способи діяльності педагога і студентів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань. Вони реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності.

Застосовуються три групи методів навчання:

1. словесні – описове розкриття навчального матеріалу, пояснення сутності відповідного явища, поняття, процесу, інструктаж щодо особливостей застосування окремих норм, перевірка рівня самостійного опрацювання навчального матеріалу тощо;

2. наочні – демонстрація схем, таблиць, малюнків (за наявності);

3. практичні – формування вмінь і навичок оперування правовими категоріями, застосування правових норм та використання набутих знань при проведенні семінарських занять.

8. Методи контролю

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу, оцінювання їх знань та умінь використовують поточний та підсумковий контроль.

Форми поточного контролю здобутків студентів за темами навчальної дисципліни становлять усні відповіді (робота в аудиторії – виступ на практичному занятті, відповідь на колоквіумі, відповіді на питання за результатами самостійної підготовки згідно наданих тем, розв'язання практичних змодельованих завдань, написання письмових робіт (розгорнуті відповіді на питання, відповіді на тести).

Поточний контроль передбачає написання письмової контрольної роботи з метою оцінювання знань і умінь, набутих під час вивчення тем відповідного розділу. Письмова контрольна робота може передбачати розгорнуті відповіді на відкритті питання або відповіді на тести.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку. Залікове завдання може передбачати розгорнуті відповіді на питання, відповіді на тести, вирішення змодельованих завдань.

Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні підсумкового контролю з навчальної дисципліни, складає 40. Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни, складає 100.

Питання до заліку з навчальної дисципліни «Юридична техніка»

1. Поняття юридичної техніки як навчальної дисципліни та сфери наукових знань.
2. Методологія юридичної техніки.
3. Загальні правила юридичної техніки.
4. Доктринальні основи юридичної техніки.
5. Ознаки юридичної техніки.
6. Значення юридичної техніки для юридичної діяльності.
7. Співвідношення юридичної техніки із законодавчою технікою.
8. Засоби та способи юридичної техніки.
9. Поняття юридичного терміну та термінології.
10. Вимоги до юридичних термінів.
11. Правила їх використання.
12. Правила формулювання юридичних термінів.
13. Поняття правової дефініції.
14. Правила складання правових дефініцій.
15. Поняття юридичного письма.

16. Стиль юридичного письма.
17. Види юридичного письма.
18. Тональність юридичного письма.
19. Визначення поняття юридичної конструкції.
20. Доктринальне осмислення юридичної конструкції.
21. Види та функції юридичних конструкцій.
22. Визначення поняття юридичної конструкції.
23. Поняття та ознаки юридичної презумпції.
24. Співвідношення юридичних презумпцій з іншими правовими припущеннями.
25. Класифікація юридичних презумпцій.
26. Поняття правової презумпції.
27. Ознаки правової презумпції.
28. Значення юридичної презумпції.
29. Класифікація юридичних презумпцій.
30. Поняття юридичних фікцій.
31. Види юридичних фікцій.
32. Значення юридичних фікцій.
33. Поняття та ознаки юридичних аксіом.
34. Поняття юридичної преюдиції.
35. Поняття і значення юридичних символів.
36. Функції юридичних символів.
37. Поняття правового застереження.
38. Правові застереження та Конституція України.
39. Застереження міжнародних нормативно-правових актів.
40. Поняття й ознаки правотворчої техніки.
41. Процес застосування норм права.
42. Стадії застосування норм права.
43. Правотворчий процес і вимоги до правових актів.
44. Правотворчі помилки.
45. Поняття законодавчої техніки.
46. Співвідношення законодавчої техніки і технології.
47. Судова діяльність як різновид правозастосування.
48. Техніка ведення договірної роботи.
49. Техніка опублікування нормативно-правових актів.
50. Порядок набрання чинності нормативно-правовими актами.
51. Порядок набрання чинності іншими юридичними документами.
52. Систематизація законодавства як різновид юридичної діяльності.
53. Техніко-юридичні правила кодифікації.
54. Техніко-юридичні правила консолідації.
55. Техніко-юридичні правила інкорпорації.
56. Систематизація міжнародних договорів.
57. Поняття і сутність тлумачення норм права.
58. Основні правила тлумачення норм права.
59. Техніко-юридичні вимоги до структури та змісту актів тлумачення норм права.
60. Поняття правотворчих помилок. Техніко-юридичні дефекти нормативно-правових актів.

9. Схема нарахування балів

Загальна кількість балів – 100.
Кількість балів за екзамен – 40.
Кількість балів протягом семестру – 60:
Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях $\sum 40 = 40$:

Формула обчислення

$$\sum 40 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \text{ X 8 (вісім)}$$

Примітка:
∑40 – сума максимальної кількості балів
∑1 – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.
∑2 – кількість семінарських занять протягом семестру.
8 – коефіцієнт

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання	Індивідуальне завдання	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Екзамен	Сума
Т1-Т12					
40	10	10	60	40	100

Для допуску до складання екзамену здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 10 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних. проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація

ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Критерії оцінювання усної відповіді

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п’ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;
- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;
- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;
- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівка викладача;
- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі;
- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;
- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;
- викладає матеріал не достатньо зв’язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;
- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання індивідуального завдання

Оцінювання індивідуального завдання здійснюється відповідно до наступних критеріїв:

1. результати індивідуального завдання студента фрагментарні, характеризується початковими уявленнями про предмет вивчення – 0 балів;
2. студент розкриває основні положення теми індивідуального завдання, виконує

завдання за зразком, володіє елементарними навичками – 1-2 бали;

3. студент розкриває у роботі істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Презентація роботи студента логічна, обґрунтована, хоча їй бракує власних суджень – 3-7 балів;

4. знання студента з обраної теми індивідуального завдання є глибокими, міцними, системними; студент вміє застосовувати їх для виконання науково-практичних завдань, наукова діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати правові ситуації, факти, виявляти і відстоювати власну позицію – 8-10 балів.

Критерії оцінювання контрольних та залікових робіт

Контрольні та залікові роботи виконуються у письмовій формі. Контрольна робота складається з 10 тестових завдань, екзаменаційна робота – із 40 тестових завдань. Кожне тестове завдання має п'ять варіантів відповідей, тільки одне яких є правильним; за кожну правильну відповідь нараховується один бал.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
90-100	зараховано
80-89	
70-79	
60-69	
50-59	
1-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

Правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text

2. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06 листопада 1991 р. № 1798-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07 грудня 1984 р. № 8073-X. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text

4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text

5. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text

6. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text

7. Цивільний процесуальний кодекс : Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text

8. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text

9. Про звернення громадян : Закон України від 02 жовтня 1996 р. № 393/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text

10. Про інформацію : Закон України від 02 жовтня 1992 р. №2657-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text

Підручники, навчальні посібники:

1. Зразки документів з приватного права (цивільно-процесуальне та господарсько-процесуальне законодавство України) : Навч. посіб. 3-тє вид., перероб. та допов. / В.І. Лебідь, П.С. Матвєєв, С.П. Матвєєва, Н.С. Хатнюк. Київ: Алерта, 2021. 182 с.
2. Манько Д.Г. Юридична техніка й технології: навч.-метод. посіб. Херсон: Олді-плюс. 2013. 202 с.
3. Тихомиров О.О., Мікуліна М.М., Іванов Ю.А. Теорія держави і права: навч. посіб. для підгот. фахівців з інформаційної безпеки. Київ: Кондор Видавництво. 2016. 332 с.
4. Шутак І.Д. Юридична техніка: курс лекцій. Івано-Франківськ: Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки; Дрогобич: Коло. 2015. 228 с.
5. Шутак І.Д., Онищук І.І. Юридична техніка: навч. посіб. Івано-Франківськ. 2013. 495 с.

Допоміжна література

1. Борщевський І., Гринь О. Сутність, зміст та значення юридичної техніки як правової категорії. *Правова держава*. 2021. № 44. С. 30-36.
2. Богачова О.В. Зайчук О.В., Копиленко О.Л. Законотворчий процес в Україні. К.: Реферат. 2006. 424 с.
3. Волошин Ю.О. Модельна правотворчість і гармонізація у комплексі засобів зближення правових систем в умовах міждержавної інтеграції: порівняльно-правовий аспект. *Право України*. 2013. С. 242-250.
4. Гарник Л.Л. Юридична природа правотворчої помилки: теоретичний аналіз. *Вісн. Харк. нац. ун-ту*. 2009. Вип. 6. С. 246-250.
5. Качур В.О. Теорія держави і права: навчальний посібник. К.: Видавництво «ЦП «Компринт». 2014. 328 с.
6. Кельман М.С. Загальна теорія держави і права: підручник. К.: Кондор-Видавництво. 2016. 716 с.
7. Красницька А.В. Правила-вимоги юридичної техніки щодо процесуальних актів кримінального судочинства. *Юриспруденція: теорія і практика*. 2009. С. 7-13.
8. Красницька А.В. Правозастосовні помилки у текстах процесуальних актів кримінального судочинства. *Судова апеляція.* 2009. № 2. С. 28-33.
9. Легка О. Юридична техніка законодавчих та правозастосовних актів. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 1. С. 101-107.
10. Лавренко Д. Юридична техніка: поняття, особливості та значення в юриспруденції. Мова і право: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 17 жовт. 2023 р.) ; ред. О. В. Максименко, І. В. Царьова. Дніпро : ДДУВС, 2023. С. 154-156
11. Лавренко Д. Юридична техніка та права людини: проблеми узгодження нормотворчої, інтерпретаційної та правозастосовної діяльності. Права людини в контексті актуальних проблем державотворення, правотворення, правоінтерпретації та правореалізації : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 77-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини (м. Дніпро, 10 грудня 2025 р.). Дніпро : ДДУВС, 2025. С. 217-219.
12. Лавренко Д. О. Юридична техніка як інструмент забезпечення ефективного правового регулювання. Верховенство права: доктрина і практика в умовах сучасних світових викликів: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 23 травня 2025 р.). Дніпро: ДДУВС, 2025. С. 180-182.
13. Лавренко Д. Засоби, прийоми, правила як елементи юридичної техніки. Актуальні проблеми державотворення, правотворення та правозастосування: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 5 грудня 2024 р.). Дніпро: ДДУВС, 2025. С. 133-136.
14. Манько Д.Г. Юридична техніка й технології : навч.-метод. посіб. Херсон: Олді-плюс. 2013. 202 с.
15. Петришина М.О. Нормотворча діяльність в органах місцевого самоврядування в Україні : моногр. Х.: Право. 2011. 232 с.

16. Рабінович П. Правотлумачення і герменевтика (за матеріалами практики Конституційного Суду України). *Вісник Академії правових наук України*. 2006. № 4 (47). С. 13-22.

17. Скрипнюк О.В., Федоренко В.Л., Барабаш Ю.Г., Берназюк Я.О. та ін. Нормотворча діяльність Президента України та її нормопроектне забезпечення : моногр. К.: НАДУ. 2011. 344 с.

18. Складання процесуальних документів для юристів: навч. посіб. / А.М. Куліш, О.М. Рєзнік, А.М. Рубаненко, М.М. Новицька ; за заг. ред. О.М. Рєзніка. Суми: СумДУ, 2020. 439 с.

19. Теньков С.О., Богатиренко О.В., Головатенко О.С. та ін. Процесуальні та договірні документи у практиці роботи юристів. К.: Професіонал. 2012. 512 с.

20. Теньков С. О. Помилки в юридичних документах: попередження та уникнення. Коментар. Роз'яснення. Судова практика: наук.-практ. посіб.: 2-ге вид., онов. та допов. Київ: Юрінком Інтер, 2024. 364 с.

21. Ульяновська О. Правові фікції і правові презумпції: єдність та відмінність. *Право України*. 2005. № 6. С. 101-103.

22. Фурса С.Я. Процесуальні документи у цивільних справах: теорія, методика, практика : науково-практичний посібник. К.: Правова єдність. 2011. 895 с.

23. Чаплюк О. Методологічні засади взаємодії національної та міжнародної правотворчості. *Юридична Україна: Правовий часопис.* Київ. 2011. № 4. С. 21-26.

24. Шутак І.Д., Онищук І.І. Юридична техніка: навч. посібник. Івано-Франківськ. 2013. 495 с.

25. Шутак І.Д., Онищук І.І., Легін Л.М. Юридична техніка в схемах і таблицях : курс лекцій. Івано-Франківськ: Лабораторія акад. досліджень правового регулювання та юридичної техніки. Дрогобич: Коло. 2016. 234 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: http://portal.rada.gov.ua/
2. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: http://www.kmu.gov.ua/
3. Офіційний веб-портал органів судової влади України. URL: http://court.gov.ua/
4. Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України. URL: http://www.ccu.gov.ua/
5. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: https://reyestr.court.gov.ua/